

FOAIA ILUSTRATĂ

În Monarchie: $\frac{1}{4}$ an fl. 1.50; 1 an fl. 6

În România: $\frac{1}{4}$ an lei 5.—; 1 an lei 20

Apare în fiecare Duminică

Redacțiunea și Administrațiunea:

Strada Măcelarilor Nr. 21

Anul I

Sibiu, 3/15 Noemvrie 1891

Nr. 44

Doine poporale.

De pe Bărcău în Biharia. — Din colecția dlui **Antoni Papp**.

În cea șatră țigănească
Pe ulița românească,
Badea calu-și potcovia
Când mândra așa-i grăia:
„Hēi bade, bădițul meu
Unde-ți găți tu calu tēu?“
Ear' el așa-i răspundea;
„Hēi, nănuță, nana mea,
Unde-mi găt eu calul meu
Nu-i nici pită, nice grâu
Numai sânge până 'n brâu.

Veni badea Joi seara
Călăresce pe șarga,
Legă șarga de căput¹⁾
Și ceru gură 'n prumut.
Dar' eu gură nu 'i dat,
Căci de când m'a înșelat
Altui m'am încredințat
Gura 'mi-o am astupat,
Cu lăcatu Clujului
Pe seama drăguțului,
Cu lăcatu satului
Pe seama bărbatului
Ș'asa-l dădai dracului.

Dragostea de-acum un an
O-am lăsat de bun măgan,
Dragostea de-acum o lună
O-am lăsat de voie bună.

Busuioc de pe fereastă
Tot nu sosi vremea noastră.
Dar' veni-voi pe mâni seară
C'a merge prostul la moară.

Ciudă 'mi-i și 'mi-i rușine
Că rîde risu de mine,
Și-ai de mine mor de ciudă
Că n'am bărbat numai trudă,
Păn' se 'ncalță l'un picior
Îl ajunge prânzișor,
Păn' se 'ncalță l'amëndouē
Se ivesce lună nouă.

Mărta-m'ași nu mă pociu
Păn' ce n'oi merge la Pociu²⁾
Sē-i sărut sfânta icoană
Ca să mă mărit la toamnă.

Mătrăgună de sub pat
Toată vara te-am udat,
Înc'o vară te-oi uda
Da de mă vei mărita.

Doamne, Doamne, mult dîc Doamne
Dar' vĕd că Dumneđeu doarme
Cu capul pe mănăstire
Și de mine n'are scire.
Ori culcat pe earbă verde
Și pe mine nu mă vede,
Șau culcat pe lemn uscat
Și de mine s'a uitat.

Am iubit un mĕr din chert³⁾
Și-un fecior cu pĕr tăiet,
Și-am iubit un pădureț
Și-un fecior cu pĕrul creț.

Vĕđui pe nana pe șes
Din picioare pășind des,
Vĕđui pe nana pe deal
Din picioare pășind rar.

Bărbatul cu fire rea
Rea își face muierea,
Bărbatul cu fire bună
Și din rea face stăpână.

Ține-mĕ Doamne-atăta
Păn' ce badea s'a 'nsura
Sĕ vĕd pe cine-a lua,
Căci de m'a lua pe mine
Dumneđeu ne țină bine,
Ear' de io voiu fi 'nșelată
Iee-și una blăstĕmată
Ca cerul cu ea sĕ-l bată.

Mĕi cumnate om cu minte
Noi sĕ bem alții sĕ cante,
Facă lumea cea ce-i place
Tu toarnă căci n'ai ce face.

¹⁾ Poartă.

²⁾ Maria Pocs, loc de peregrinagiu în comitatul Szabolcs.
³⁾ Grădină.

Bătăușul.

Novelă de Ivan Turghenev. — Traducere de Enea Hodoș.

(Urmare).

Mai mult nu putu să țină; vocea o părăsi... se făcu palidă și se grăbi din odaie.

Un sfert de cias mai târziu Perecatov cu amabilitatea sa însușită a petrecut pre Lușcov până în anticameră, i-a strâns mâna cu sentiment și l-a rugat „să nu uite“ de dînsul și de familia sa. După-ce și-a concediat oaspele, observă cu un aer maiestos unuia din servitorii sei, că n'ar face rău, dacă s'ar duce să-și taie părul; și fără să aștepte răspuns, se întoarse cu fața îngrijată în odaia sa, se aședă cu aceeași față îngrijată pe sofa și adormi la moment ca un copil inocent.

— Ești cam palidă astăzi, țise Nenila în seara acestei zile fiicei sale. Nu ți-e bine?

— De tot bine, mamă.

Nenila îi strînse mai tare basmaua în jurul gâtului.

— În adevăr ești foarte palidă. Ean te uită la mine, urmă ea cu aceeași îngrijire de mamă, în care totuși era ceva ca și poruncă părințească; ei, nici ochii nu-ți sânt tocmai limpezi astăzi. Mario, tu ești bolnavă.

— Mă cam doare capul, răspuse Maria, ca să țină ceva.

— Vezi, am știut eu! Nenila își puse mâna pe fruntea Mariei. Însă nu ai ferbințeli.

Maria se plecă și ridică un ac.

Mânile mamei se aședară blând pe talia sveltă a fiicei.

— Oare n'ai avè să-mi spui ceva? țise ea cu iubire, fără să-și retragă mâinile.

Maria tresări.

— Eu? Nu, mamă.

Zăpăceala fără de veste a Mariei n'a rămas neobservată.

— Cred că totuși... Gândește-te.

Însă Maria își și veni ear' în fire; în loc de răspuns sărută mâinile mamei rîdînd.

— N'ai avè în adevăr, nimic să-mi spui?

— Nu, în adevăr.

— Îți cred, răspuse mama după o scurtă tăcere. Știu, că nu vrei să-mi ascunzi nimic...

— Da, mamă.

Însă în același moment o ușoară roșeață acoperi fața Mariei.

— Asta e frumos din partea ta. Ai păcătul. Dacă ai vrè să-mi tănuiesci ceva... Tu știi, Mario, câtă iubire îți port.

— Sigur, mamă!

Și Maria se alipi de mumă-sa.

— Acum destul... destul. (Nenila porni spre odaia sa). Ean spune-mi, urmă ea cu un ton,

ca-și-când întrebarea sa n'ar avè nici o însemnătate, ce ai vorbit astăzi cu dl. Lușcov?

— Cu dl. Lușcov? răspuse ea liniștită. Ei... despre toate...

— Așadar' îți place?

— Cum înțelegi asta?

— Nu-ți aduci aminte, cât doriai de mult să-ți faci cunoscința? Cât erai de neastîmpărată? Maria se întoarse și începă să rîdă.

— Este un om așa de ciudat! observă Nenila cu o voce nevinovată.

Maria voia să întrevină pentru Lușcov, dar își strînse buzele destul de timpuriu.

— Da, în adevăr este un om ciudat, un adevărat bizar, răspuse ea cu destulă nepăsare; dar totuși e foarte brav!

— Sigur... pentru-ce n'a venit și dl. Kister?

— Era bolnav. Ah da! Apropos: domnul Kister voia să-mi dăruiască un cățeluș... Dai voie?

— Ce? Să primesci darul?

— Da.

— Sigur.

— Îți mulțumesc, îți mulțumesc, dragă mamă! Nenila se duse cătră ușe, dar' earăși se întoarse fără veste.

— Și gândești tu și la promisiunea ta, Maria?

— La care promisiune?

— Că ai să-mi spui, îndată-ce te vei amorisa?

— Sigur.

— Ei... N'a venit încă timpul?

Maria isbucni în hohot de rîs.

— Ean te uită la mine!

Maria privi în ochii mamei curagioasă și liniștită.

— „Este imposibil!“ gândi Nenila și ear' se liniști. „Cum m'ar și putè înșela!... Cum am ajuns la idea asta?... Este doară tot copil încă...“

Și plecă...

„Deu, nu e cu dreptate din partea mea!“ gândi Maria.

V.

Kister se culcase, când Lușcov intră în odaie la dînsul. Fața bătaușului nu exprima nici-odată numai o unică simțire. Așa și acum: indiferență prefăcută, bucurie brutală, conștiența că este un bărbat excelent, și multe alte simțiri se puteau citi în trăsurile sale.

— Ei bine! întrebă Kister cu neastîmpăr.

— Cum, ei bine?... Am fost... Te salută.

— Nu te-au întreat, pentru-ce n'am venit și eu?

— Cred deu.

Lușcov se uita în tavan și începă cu vocea sa discordată să îngâne ceva melodie. Kister își plecă ochii și se adună în visuri.

— Așa, așa, urmă deodată Lușcov cu glas aspru, din gât, tu ești un om foarte cuminte și învățat; însă une-ori, — fie ție cu iertăciune, — une-ori te înșeli foarte strașnic.

— Întru cât?

— Eată, bună-oară cu privire la femei. Cum le ridicai până la nuori! Mi-ai citit poesii întregi despre ele! Respectați femeile ș. c. l. În mintea ta toate sunt ângeri... Da, frumoși ângeri!

— Da, iubesc și respectez femeile, însă —

— Natural, natural! Întrerupse Lușcov. Eu nici nu vreau să disput cu tine. Cum ași pute una ca asta! Sunt un om de tot comun.

— Voiam să ție... Dar' cum vii tu tocmai astăzi — și acum noaptea târziu să vorbești despre femei?

— Ei, asta își are motivul, adaoase Lușcov cu zimbet mult însemnător. Asta își are motivul!

Kister își țintî ochii la amicul seu. Nevinovatul tiner credea, că Maria nu l-a tratat prietenesce — poate l-a chinuit, așa cum numai femei sciu să chinuiască...

— Te-au măhnit, sêrmene — recunoaște...

Lușcov rise cu hohot.

— Ei, așa măhnire, cred ție, tot de aste să am parte, răspuse neteșindu-și musteața cu mulțumire. Nu... veți, Fedor, urmă el în ton magistral, voiam numai să-ți spun, că cu privire la femei te-ai înșelat — strașnic te-ai înșelat, iubitul meu amic. Să-mi creți, Fedor, toate sunt făcute pe același calapod. Nu se plătesce să te ostênesci mult pentru dîsele și să te învîrți împrejurul lor... Așa este d. ex. Maria Pe-recatov...

— Ei bine?

Lușcov bătù cu piciorul și clătină din cap.

— Haid', ce socotesci — am eu ceva deosebit și ademenitor în mine? Nu aflu. Și totuși, totuși — mâne la rendez-vous!

Kister se îndreptă, șe răzimă pe cot și fixă pre Lușcov mirat.

— Cătră seară... în pădurice, urmă Lușcov liniștit. Dar' nu cumva să-ți faci idei! Intențiuni? — plicticos lucru! Fetița e frumusică... 'păi, gândesc, că asta nu e nici o nenorocire! Să mă însor — nu!... Însă haid să mai petrecem odată vesel la bêtrânețele noastre! A îngriji de copii — brrr!... însă așa nițică petrecere cu mititica — ah! Ne preumblăm noi doi prin dumbravă și ascultăm cântecul privighetoarei. Asta este acum problema noastră... Haid', ce socotesci, nu sunt eu ștregar al naibii?

Lușcov a vorbit încă multă vreme tot așa. Dar' Kister nu-l mai asculta. Toate se învîrtiau împrejurul seu. Îngălbînise și cu mâna trecea într'una preste față. Lușcov clipia din ochi și

se legăna și se lungia pe scaun... și fiindcă agitațiunea lui Kister o atribuia geloziei, numai cât nu-și eșia din fire de mulțumit ce era. Dar' nu gelozia era ceea-ce chinuia pre tinerul germân: nu prin mărturisirea aușită se simția vinovat, ci prin indiferența brutală, prin tonul desprețuitor, în care vorbea Lușcov despre Maria... Tot mai privia pe bătăuș cu mirare — și 'ise părea, ca-și-când acum ar vedè pentru prima-oară, cum se cuvine trăsurile feței sale. Așa era prin urmare omul, de care el a purtat grije cu atâta zel! — acela, pentru care a jertfit inclinațiunea sa proprie! Și aceasta era așadar' influența edificătoare a iubirei!...

— Lușcov... și nu o iubesci tu? țise el în sfirșit.

— O, ce nevinovăție! Ce păstor din Arcadia! răspuse Lușcov cu ris reuțacios.

Nici acum nu voia bunul Kister să-și creadă simțurilor. Poate, gândia el, numai se laudă Lușcov după obiceiul vechiu, — nu a găsit încă vorbe noue. Și cât pentru sine însuși, — nu cumva amariciunea sa isvorăia din alt sentiment? Oare nu cumva mărturisirea lui Lușcov numai de aceea l-a atins așa de neplăcut, fiindcă este vorbă de Maria? Cine scie, poate Lușcov totuși era înamorat de dîsa?... Dar' nu, nu! și de o miie de ori nu! Omul acesta înamorat!... Omul acesta scârnav, cu fața galbenă fieroasă, cu mișcări nervoase de pisică, cu gâtul seu umflat de bucurie!... Scârnav, urît!... Nu, nu cu astfel de cuvinte și-ar fi tradat unui credincios amic secretul iubirii sale. În excesul norocului seu 'i s'ar fi aruncat în brațe cu lacrimi de bucurie și mut de fericire...

— Ei, frățiorule, recunoaște numai, urmă Lușcov, asta n'ai fi așteptat-o. Și acum sîntem necăjiți și ividiosi — hăi, nu'i așa?... Apoi de... firesce... dacă unui om îi ștergi așa, pe neașteptate, dinaintea nasului un pui de fată!...

Kister voi să țică ceva, însă își întoarse obrazul cătră părete.

„A descoperi acestui om cugetările și simțirile mele? Cu nici un preț“, murmură el în sine. „Nu mă înțelege — ce are a face! Simțirile urite, ce le are el însuși, le presupune și la mine — să o facă.

Lușcov se sculă.

— Ved', că vrei să dormi, țise el cu interes prefăcut; nu vreau să-ți mai fiu spre greutate. Dormi ușor, dragă prietene, dormi ușor!

Și mulțumit cu sine însuși plecă.

Până în faptul țilei Kister nu putù să adoarmă. Cu îndêrătnicie febrilă își bătea capul și se frământa necontentit cu una și aceeași idee — o ocupație atât de bine cunoscută celor-ce iubesc nefericit; ea influențează asupra inimei ca și focul asupra cărbunilor aprinși.

„Chiar și dacă îi va fi indiferentă“, gândia Kister; „chiar și dacă îi va fi sărit în brațe, totuși n'ar trebui să vorbească despre ea în fața amicului seu într'un mod așa de disprețuitor, vătămător! Ce crimă a comis ea? N'ar trebui mai mult să o compătimesci, s'ermana copilă neexpertă!...“

„Însă într'adevăr s'e-i fi dat o întâlnire?... De bunăvoie, fără nici un fel de silă?... Lușcov nu minte, nu, el nu minte nici-o dată! Însă poate aceasta este numai o fantasmă din partea ei...“

„Însă ea nu-l cunoaște de loc... El este în stare să o necinstească. După cele-ce le-am auzit astăzi, nu mai garantez pentru nimic... Dar' oare nu tu, Kister, 'lai laudat și 'lai ridicat? Nu tu însuși ai deșteptat curiozitatea ei?... Dar' cine putea să știe aceasta? Cine putea să o prevață?...“

„Eu — eu puteam să o prevăd! N'a încetat el oare de mult a mai fi amicul meu?... Ori fost-a el preste tot cândva amicul meu? Ce desamăgire! Ce amară învățătură!“

Tot trecutul se învîrtia împrejurul seu ca o volbură.

„Da, îl aveam drag“, șopti el în sfîrșit. „Însă de ce înclinațiunea aceasta s'a stins earăși atât de curînd?... S'a stins oare în adevăr?... Pentru-ce oare îl aveam eu așa de drag — eu singur?...“

Inima sa iubitoare pentru aceea se legase de Lușcov, pentru-că toți ceilalți se țineau la distanță de el. Însă bravul tîner nu se nădăia nici el însuși, cât de mare era bunătatea inimei sale.

„Este datoria mea“, urmă el, „a da de știre Mariei. Dar' cum? Ce drept am eu să mă amestec în lucru, într'o relațiune amoroasă? Poate fiindcă știu ce soi de iubire este aceasta?... Poate s'ar putea ca Lușcov însuși... Nu, nu!“ strigă el dureros și mai cu lacrimi în ochi, în vreme-ce tocmi pernele, „omul acesta este de peatră!“...

„Numai eu sînt vinovat... Eu am pierdut pre amicul meu... Frumos amic! Și ea îmi este o frumoasă amică!... Ah, ce egoist ticălos sînt! Nu, nu! Din adîncul inimii mele le pof-tesc tot binele! Și el își bate joc de ea!... Dar' de ce își văpșese mustățile?... Eu cred în adevăr... Ah, sînt nebun!“ strigă el puternic și în fine adormi.

(Va urma).

Schițe din grădinărit.

De
Dumitru Comșa.

VIII.

(Cu ilustrațiuni).

Eșeveriile.

Este firească și legitimă dorința ce simțim de a introduce când și când flori puțin îndatinat, oare-cum mo-

derne, fie că sînt aievea mai frumoase sau mai interesante, fie că ne săturăm dela un timp vedînd ani de-a rîndul aceleași flori. Lăsînd însă reflexiile la o parte, voi trece la însași descrierea unor plante de felul celor indicate.

Ca întrunind multe condiții favorabile se privesc cu drept cuvînt:

Eșeveriile (lat. *Escheveria* D L.) cu flori de un roșu adese strălucit și multe foi cărnoase, care apar din vîrfurile unui cotor scurt și formează împreună o rosetă simetrică și interesantă.

Prăsierea este din seamă afară ușoară. Odraslele de obicei numeroase ce se ivesc pe de latură cotorului în curînd se prind și înaintează, sădite fiind în oale sau în grădină. Până și foile se prind și dau naștere la noue rosete. Din un singur exemplar mai bătrîn putem prăsi în 2—3 ani tot atâtea deci de eşeverii. Înainte cu vre-o 6 ani îmi procurasem patru soiuri în câte două exemplare și deja în toamna trecută am aruncat destule, ne mai sciind ce să încep cu ele.

Eșeveriile reușesc aproape ori-și-unde, dar' mai ales în pămîntul ușor, năsipos și expus luminei solare; umbra, udeala și frigul nu le priesce. Ele se cultivă în oale sau în grădină. Oalele, în care se ierneză, se udă abia când și când și se expun unei temperaturi de numai 6—10° C.

Din multele specii și soiuri, pre care grădinarii le sporesc an de an, amintim următoarele:

1. *Eșeveria lucitoare* (lat. *E. fulgens*) cu flori de un viu roșu întunecat, cotor înalt și foi cam ovale, cărnoase, de un verde suriu, alcătuiind rosete frumoase și cât mai simetrice.

2. *Eșeveria secunda* cu flori roșii, înlăuntru galbene, cotorul scurt și mici rosete îndesate. Aci aparține și soiul numit *glauca* (Fig. 7) cu foi oare-cum brumate.

3. *Eșeveria metalică* cu flori trandafirii și cotor foarte gros, purtînd câteva foi uriașe de culoare metalică arămie cu totul aparte.

În timpul mai nou s'au introdus fel și fel de eşeverii corcite, purtînd rosete în diverse culori și flori mari de un roșu strălucit. Există și soiuri, care rabdă la ger.

IX.

Petuniile.

În cele din urmă decenii, petuniile au dobîndit o mare și binemeritată importanță. Ele se disting prin mărimea, forma, bogăția, mirosul și splendoarea florilor, care apar în culori de o felurime și combinație aproape nesfîrșită. O altă însușire prețioasă este, că rabdă la uscăciune și înfloresc cu îmbelșugare în grădină sau în oale, că se potrivesc de minune la întocmirea de figuri pompoase sau ca avînd să decoreze covoare verzi de earbă, grupe de flori, tufe, verande etc. Singura scădere ar fi, că soiurile cu flori uriașe și foarte pline rare-ori produc sîmîntă, și că din aceasta abia când și când rezultă plante întocmai la fel.

Cultura petuniilor este foarte simplă. Sîmîntatul se face prin Aprilie, în tipsii, resadniță sau cutare strat al grădinei. Pămîntul să fie ușor, mînos și bine pregătît. Sîmînta,

Fig. 7.

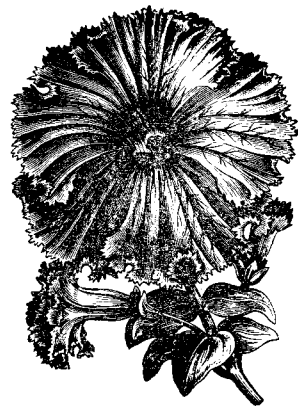

Fig. 8.

care e foarte măruntă, se va acoperi cu o subțirică pătură de pământ. Tinerele plante se curățâ de burueni,

Fig. 9.

rădăcinează în pripă; sadele se udă rar.

Ca să nu mai vorbim de vechile specii, și soiuri cu flori simple de culoare albă, vioie sau purpurie, nici de numeroasele corcitură de a două mână, vom indegeta câteva varietăți de ântâiul rang. Ele fac parte din bogata colecție a petuniilor corcite (lat. *Petunia hybrida*).

Înadins păstrăm numirile botanice latine ca fiind singure îndatinate în comerțul cu neguțetorii de flori și de semênțe.

Var. *compacta nana multiflora*, plantă stufoasă, pitică (abia 20 cm.), elegantă, presărată cu flori purpurii, cuprindând o mândră stea albă.

Var. *superbissima*, vre-o 30 cm. înaltă, cu flori catifelate purpurii întunecate, înlăuntru albe, târcate cu vârgi castanii; florile ajung lățimea uriașe de 15 cm. și produc un efect surprindător.

Var. *fimbriata flore pleno* cu flori mari, foarte învoalte, pe margine sprâncenate și încrețite de aceeași culoare sau târcate fel și fel.

Fig. 8 și 9 representă două petunii admirabile cunoscută sub numirea de var. *fimbriata grandiflora*.

X.

Călțuneii.

Călțuneii (lat. *Calceolaria* L.) sânt flori bienale (de doi ani) de o frumșețâ uimitoare. Vestitul florist T. Rümpler eată cum se exprimă: „Există puține plante atât ee frumoase și în același timd atât de originale ca acestea. Puține flori sânt dela natură atât de bizare, puține înzestrate cu atâtea colori și atât de bogat împodobite cu pete marmorate și puncte în cele mai felurite combinații, cum sânt călțuneii”. Între mulții călțuneii ce-i prâsisem odinioară, s'au brodit câteva exemplare vrednice de a stoarce admirația oricărui privitor.

Fig. 10

cât o palidă umbră a floarei însași.

subțirică pătură de pământ. Tinerele plante se curățâ de burueni, se udă, și ce-rând trebuința se răesc. După-ce s'au întărit binișor, ele se scot cu îngrijire și se strămută unde au să înflorească.

Soiurile atât de excelente, care nu îngâdue prâsirea din semênță, se pot spori prin crengute care sădite fiind sub sticlă și chiar în grădină, se în-

Prâsirea călțuneilor presupune îngrijire și dibăcie cu totul aparte, semênța fiind de o micime neasemuită. Și fiindcă la noi puțini măiestri se vor fi gășind în ale semênatului de asemenea flori, rămâne să procurăm dela grădinari resaduri în oale. Timpul procurării este acum toamna. De altcum tinerele plante nu sânt anevoioase. Ele ar trebui iernate la fereastră în preajma luminei. Prin resădirea în oale ceva mai mari, odată sau de două-ori, plantele se desvoaltă cu îmbeșugare. Uscăciunea și stropitul foilor cu apă, căldura și lumina prea intensivă nu priesc călțuneilor. Înaintează altmintrenea destul de repede și înfloreșc prin Maiu și Iunie.

Există numeroase soiuri, dintre care vom aminti aici următoarele:

1. Călțuneii erboși corciți (lat. *C. Youngii hybrida*) cu mari foi përoase și cotoare drepte, purtând admirabile flori pungoase de un galben întunecat și înzestrate cu puncte sau vârgi vișinii sau roșii în ciorchine pompoase. În colecția modernă întâlnim corcitură distinse prin flori uriașe, în colori și zugrăveli de o nespusă felurime, gingășie și strălucire.

2. Călțuneii tufoși (lat. *C. rugosa*) seamănă cu cei permergători, au însă flori mai numeroase și mai mici, galbene, castanii, vișinii sau roșii, une-ori decorate cu vârgi sau puncte în colori diverse. Ca fiind mai răbdurii, acești călțuneii se cultivă bucuros în grădină, în grupe solitare, pe marginea figurilor sau în combinație cu alte flori. Săditul urmează a se face pe la sfârșitul lui Maiu. Florile se reînoesc din Iunie și până în Octomvrie.

Celelalte soiuri nu sânt așa frumoase și le trecem astfel sub tăcere.

Farmecul muziceii.

— Schiță. —

De **Georgina Fekete** nâsc. **Missici**.

Ce și neplăcută, neguroasă! Abia sânt patru oăre trecute, și și începe a se întuneca. Nu înzadar sântem în luna cea mai nesuferită a anului, în Noemvrie. când ziua întregă e tristă și posomorită, dimineața lipsită de farmecul răpitor al rașelor purpurii ale aurorei, ear' seara de umbra dulce, blândă, care se coboară în amurg, după apunerea soarelui.

Silită a depune lucrul din mână, fiindcă ochi-'mi nu mai pot deschilină firele fine de mêtasă, prin ce oare să-mi alung urâtul până la sosirea timpului pentru aprinderea lămpei?! În jurul meu unica ființă viețuitoare e un canar galben, drăgălaș mititel, însă înzadar îl mângăiu și-l desmierd cu vorbe dulci, el nu mă ascultă și nu-mi răspunde ca altădată cu cântecul seu pëtrundător. Stă trist în colivia-'i aurită, privind prin fereastră la strada posomorită, a cărei tăcere numai ici coala e întreruptă de șgomotul pașului repede al vr'unui om grăbit, care trece preste asfaltul umed.

Dar', stai, un vechiu, sincer amic tot mai am... pianul. El 'mi-a rămas unicul credincios tovarăș din primăvara vieții mele. De câte-ori am căutat la el mângăiere și distragere, totdeauna le-am aflat.

Trec în salon și îl deschid, însă nu fără o emoțiune adâncă, care îmi cuprinde puternic sufletul! Pentru-că înaintea închipuirii mele reînvie din un trecut plin de fericiri visate, atâtea suveniră dulci, care au dispărut în curând ca o fantomă înșelătoare, lăsând în urmă șiruri lungi de amăgiri...

Mă așed lîngă el și degetele îmi ating încet, cu desmierdare lină tastele albe și rēci, prin care atât simțeminte înfocate, — de alții neînțelese, — am dat adese-ori vie expresiune. Tonurile sale totdeauna în cursul

vieții mele curat și adânc au simțit cu mine împreună întreaga fericire și tainica durere, ce mă întimpina.

Pentru asta mă alipesc cu atâta încredere și iubire de vechiul meu amic, și simțesc, că el e unicul, care mă înțelege pe deplin, și nu va trada nici-când simțimentele și lacrimile ferbinți, cu care îl udam adese-ori...

Încep a cânta o piesă melancolică, prelungă care atât de bine poți medita. Sunetele-î armonioase îmi leagă sufletul în gingașe desmierdare, și cugetu-î mi se perde în lumea gândurilor... Nici nu observ cum ușa se deschise și oare-cine se apropia... Numai atunci tresar când aud acompaniarea unei vioare.

Îmi ridic capul și stau față în față cu tinărul B., un pasionat iubitor al divinei arte musicale. Cu surprindere plăcută îi întind mâna, el se pleacă și o sărută respectuos. Apoi continuăm împreună piesa întreruptă. Dela o vreme tonurile pianului sună mai slab până înceată cu totul, și abia observ, că mâinile-î alunecă de pe tastele de fildeș și — ascult perdută, cu o pietate sfântă tot accentul, care ese de sub arcușul lui cu duioșie pătrunzătoare. De sub degetele-î fine și ușoare și de sub arcușul purtat cu dibăcie și eleganță de mâna sa cea micuță și frumos formată — curgeau tonurile curat, ca un șir de mărgăritare. Simt cum sufletul meu cu totul lor se robesce, îi admir arta, fineța-î deosebită, cu care scie să pue în jocul seu atâta farmec și atâta dulceață. Tonurile dulci, ademenitoare care es de sub degetele sale elastice se apropie ca o adiere caldă de urechia mea; și prin ea ele se furișează în inima mea, aducând într-o tainică neînțeleasă vibrație cele mai ascunse fibre ale ei. Me întorc încet spre el și-l privesc în față. Stau uimită!

Până aci îmi părău fața lui o față de toate dăilele, fără interes. Acum observ, cât farmec străluce din ochii sei mari întunecoși, aprinși de focul însufletirii, și câtă dulceață se ascunde în zimbetul trist, ce alunecă pe buzele subțiri ale gurei sale mici.

Trăsăturile feței sale întregi zugrăvesc aievea însufletirea sa adâncă; el cântă cu întreaga simțire caldă și cu nobila pasiune a unei inimi june, abia de douăzeci-și-unu de ani!

E atât de frumos, răpitor chiar în acest moment de extas! Și atât de dulce e să-l privești în aureola acestei însufletiri.

Privirea ochilor noștri se întâlnesc, repede ca fulgerul trece din ochii lui înfocați o schintee aprinsă și pătunde în adâncimea sufletului meu — și eu sunt silită să plec pre ai mei, simțind că nu am puterea și curagiul să suport atâta farmec? Mă razim de pian, îmi plec capul fără să-l mai privesc, dar' îl ascult și mai departe cu o plăcere extasiată.

Între aceste noaptea se furișase în odaie învălind pianul, pre artist, pre mine în mantaua sa întunecoasă; și când intră fata din casa cu lampa aprinsă, ambii tresărirăm. Ridicai capul. Pe tastele albe străluciau lacrimile însufletirii mele. — El depuse vioara. Îl privii în față și ușurată suspina, — farmecul dispăruse. El era earăși ca de obicei.

Biserica, școală, educațiune:

— Întrunire preoțească. Preoții români ort.-or. din ținutul Rădăuților au avut, după-cum citim în „Gazeta Bucovinei“, o întrunire pastorală la 21 Octomvrie v. la Solca. Cu această ocaziune a ținut părițele Leon Maximovici o conferență asupra modalităților de întrebuintat pentru zădărnicierea pornirilor dușmănoase, menite a submina vađa ortodoxiei și a clerului ei; alți preoți au citit câte un elaborat propriu din sfera științelor teologice, anumit: G. Pojoga, din dreptal canonic; Il. Bădăluța,

din teologia dogmatică; N. Țurcan, din teologia morală; T. Polonic, din pastorală și N. Sbierea din catehetică, ear' părițele V. Isopescu a propus ca să se stăruie la deputații români din parlament pentru aducerea unei legi în contra concubinatelor. Întruniri de aceste nu pot, decât să contribue la ridicarea nivelului intelectual și moral al preoției și prin urmare să devie foarte folositoare. Era cândva vorba să se facă astfel de întruniri preoțesci și pe la noi, dar' lucrul nu a ajuns să fie realizat, și fără îndoială e pagubă, că nu s'a putut realiza. — **Alegerea noului patriarh ecumenic în Constantinopol.** La 6 l. c. n. s'a întrunit adunarea generală pentru alegerea noului patriarh. Ședința a fost, după rapoarte din Constantinopol, furtunoasă. 24 membri alegători au părăsit adunarea protestând; din cei 50 rămași 23 și-au dat voturile expatriarhului Ioachim III., favoritul Rusiei, și alți 23 Msgrului Ghermanos, candidatul Patriarhiei, 4 voturi s'au dat altor candidați. Prin urmare nu s'a ajuns la un rezultat hotărât, Poarta însă și-a pus în cumpănă autoritatea sa pentru arhiepiscopul din Nicapolis Msgr. Neophitos, care a fost ridicat la dignitatea de patriarh. — **Școală de fete gr.-or. în Cernăuți.** Citim tot în „G. B.“, că în ședința camerei dela 5 Noemvrie n. cu privilegiul desbaterii asupra pozițiunii din budget despre „Școlaele medii“, deputatul Țurcan s'a plâns în contra tractării maștere a Bucovinei și a pretins anume o educație religioasă-morală mai intensivă a fetelor de aici prin activarea unei școale de fete superioare naționale și gr.-or. cu ajutorul statului. În ședința următoare dl. Gautsch, ministrul de culte și instrucțiune publică a răspuns, că pentru crearea unei asemenea școale pe seamă fetelor gr.-or. decurg chiar pertractările, dacă însă propunătorul ar fi înțeles o școală confesională, statul nu ar pute să contribue cu nimic la activarea ei, ear' dacă ar fi vorba de limba română ca limbă de propunere în astfel de școale ar fi just, ca și Rutenii să pretindă așa ceva și aceasta ar duplica cheltuielile. Ministrul a declarat mai apoi, că pentru înființarea unui orfelinat gr.-or. în Cernăuți există multe prospecte.

Literatură și știință.

— A apărut la Bucuresci și se află de vândare la librăriile principale: „Istoria Universală“ evul vechiu și evul mediu, de Ioan Slavici. Manual pentru școlari. — **Culegere de articole de ale lui Mihail Eminescu,** apărute în „Timpul“ din anii 1880—1881 s'a publicat de nou în un volum la librăria Ig. Haimann din Bucuresci. — **Istoria unui țințar,** de Constantin Stamati-Ciurea, membru al institutului literar din Paris, al institutului de belle-arte din Viena și al institutului științific din Moscva, Cernăuți 1891, editura autorului, tipografia R. Eckhardt, este o broșură de 38 pag., în care cu spirit și cu mult haz se povestesc născerea, vieța și pătâniile unui țințar, cu o mulțime de alusiuni la întâmplări din vieța omească: „căci și în lumea microscopică se săvîrșesc tot aceleași dureri, tot aceleași dăle senine și dăle nenorocite precum și la creaturile uriașe, pretutindeni supuse la aceleași chinuri și dureri, tot la aceeași născere și moarte“. Eată cum ne povestesc pătâniile țințarului, cu ocazia unei certe familiare cu iubita, frumoasa și cocheta sa țințaroaică: „Noi ședeam întorși cu spatele unul cătră altul, cu capetele plecate, eu măhnit, ea mănioasă, eu oftând, ea suspinând, și amândoi totodată himnișiți de foame. Mă uitam la un broscu bårdăhănos ce se lefăea la soare și din care puteam suge ceva hrană, dar' mă temeam să nu mă vadă dulcinea mea și să mă respingă dela sine ca pe un spurcat. Gândind eu în momentul acela la

broscoiu, ea medita negreșit la vre-un Englez tinerel și grăsuliu, dovadă că-și lîngea antenele cu aviditate.

Dar' eată că deodată răsuna în depărtare sunetele unui orchestru țințăresc, cântând un vals. Silfida mea tresări ca mușcată de un șerpe, ochisorii îi schinteiau de bucurie, și uitând mânia și foamea, începuseră a-și drege toaleta, adevăc a se înarma cu atributurile cochetăriei, încrețindu-și frisura, neteșindu-și aripioarele și cercând cu piciorușele felurite posne grațioase, ridicând ca o balerină când pre unul când pre altul în sus. Eată ca în sfârșit de după o cunună de orchidee se ivi o ceată de țințari, dansând un vals. „Nuntă! nuntă!” strigă soția mea cu bucurie, uitând lacrimile vărsate. — „Ah, dragă!” — îmi dișe ea dulce, — „tare ași voi să joc, haidem acolo!”

Eu începui a o încredința, că nu este cuviincios a intra la o nuntă, la care nu sîntem invitați, ce după eticheta țințărească ar fi o îndrăzneală nespusă... un act de batjocură... Dar' îndărătnica mea soție nici n'a vrut să mă asculte și în grabă a intrat între dănsători, unde o cuprinse imediat de talie un țințar grăsuliu cu antenele răsucite ca mustețele unui Ungur, cu o aripioară cam dată pe umăr, în modul mînteanului unui husar, și eată că se și porniră la sărit, învîrtindu-se ca un titirez, că abia se vădură piciorușele ei mititele. Eu nu eram niciodată amator de dans găsind aceste sărituri de nebucesci și de nisce pozne. Dar' privindu-o cât e de fericită și veselă în brațele cavalerului, de care se animase ca floarea orchideei de trunchiul unui copac, o invidie năspusă mă cuprinse. Ea trecea iute din brațe în brațe, ridînd și suguind cu cei mai aleși cavaleri, nici nu semăna a fi flămîndă, după o lipsă de hrană atât de îndelungată. Atunci tocmai m'am încredințat, că cochetă tot rămîne cochetă: uită-te la ea prin microscop sau prin telescop, tot vei vedea cochetă. Cavalerii o învîrteau în toate părțile, mai că nu o răsurnară, și ea dansa neconținut, fără pauză și odihnă! Barbarii acestia îmi vor omori iubita, gândiam eu, și folosindu-me de un moment, când ea își îndrepta o aripioară cam boțită, 'i-am diș cu șopot la ureche, că am găsit pentru dînsa un nas de mylord adevărat. Cu această glumă socotiam să-i zădăresc apetitul, atrăgîndu-o earăși la mine. Dar' mirarea mea a fost nespusă, când ea, posomorîndu-se, 'mi-a răs-puns cu răceală:

„Apoi mergi și ți ia dejunul de pe nasul mylordului, căci eu demult sînt poftită la masă în haremul lui Radji, nu departe de aici, unde noi cu toată nunta sburăm șe sugem sângele din frumoasele lui cadine cu pelița lor albă.”

„Atunci și eu voiu sbura acolo împreună cu tine, cum se te las singurică?”

„Fie și așa”, 'mi-a răs-puns cu oareși-care ciudă, „însă cum ai diș tu înainte, asta ar fi contra etichetei țințăresci, căci tu nu ești invitat!”

„Tu asemenea nu ai fost invitată!” am observat eu.

„Asta nu are a face nimica; noi femeile frumoșele ne folosim de deosebite drepturi. Cum vești, cavalerii m'au întimpinat cu mare entuziasm.”

„Așa este, însă o femeie într'o adunare necunoscută, poate...”

„Ho! stăi!” m'a întrerupt ea cu grabă, „tocmai o așa femeie ce intră neașteptată într'o adunare, produce și cel mai mare efect. Dar' cum vîd, tu ești un țințar mucălit, adevăc mai bine diș, un țințar ticălos, care ca sgăr-citul, nu vrea să-și păstreze comoara găsită pe drum, fără să o împărțească cu alții. Au doară tu socoți, că fiind eu soția ta, sînt și a ta proprietate? O nu, drăguță! Filosofia modernă găsește, că fiecare proprietate este un furt cauzat jîtniței comune prin șiretlic, întem-plate sau din ori-ce fel de cauză. Proprietatea sa poate să o numească numai individualitatea goală, precum s'a

născut, îndatorită să-și caute hrana cum va pute, ear' tot prisosul este al comunității. Dar' la urmă nu te îngrij, gelosule! Tu rămăi aici, ear' eu mă voiu duce cu nunta, și mîne dimineață întorcîndu-mă întrăgă și bine hrănită, voiu pleca cu tine, nedespărțită de tine ori-și-unde mă vei duce. Așa, dragă, nu te întrista, fii cuminte ca un bărbat înțelept!” — și dându-mi pe frunte o sărutare, s'a întors la nuntă, care degrabă în sunetul unui marș militar a început a se depărta. În mijlocul coloanei vedeam pre soția mea în brațele husarului cu antenele răsucite. Ea îmi trimitea cu piciorușul câteva sărutări aeriane.”

— **Kochinul în nouă formă.** Mijlocul descoperit de Dr. Koch pentru tractarea și combaterea tuberculozei stărnise, după-cum scim, cele mai mari speranțe. Aceste speranțe însă nu s'au realizat, fiindcă încercările de mai tîrziu dovediră, că în forma și în compoziția lui, recomandată de Koch, nu are de urmare vindecarea boalei, ci cel mult puterea de a constata, prin frigurile ce produce, prezența boalei la cel de tratat. Acum mijlocul numit începe a se ivi earăși sub o nouă formă. Profesorul Klebs din Zürich adevăc, după-cum comunică în Nr. 45 al revistei „Medizinische Wochenschrift”, a reușit a produce din materia descoperită de Koch o materie nouă, care nu are efectele rele ale Kochinului și pre care o numește tuberculin. După cercetările sale efectele rele ale Kochinului sînt provocate prin anumite baze alcalice (alcaloide). Precipitării tuberculinului cu alcool absolut profesorul Klebs îi lasă să urmeze un extract din tuberculinul precipitat prin tractare cu materii, care disolvă alcaloidele. Substanța eficientă a materiei, albumosa, căreia dînsul îi dă numele „tuberculocidin”, pentru însușirea de a omori baccilele tuberculozei, în cele mai multe ca-suri se poate extrage prin apă curată din precipitatele numite. Substanțele astfel dobândite sînt o compoziție din materiile folosite la precipitare și din albumosă și pot fi întrebuințate pentru scopuri terapeutice. Ele fiind pentru organism cu desevîrșire nestricăcioase, nu produc nicicînd friguri, împedecă sudorile cele păgubitoare de noapte și îmbunătățesc în scurt timp starea bolnavului. Frigurile ofticoase și sudorile de noapte dispar, apetitul se îmbunătățește și expectorațiunile se împuținează în mod considerabil, baccilele devin tot mai mici și în cele din urmă se descompun. La vr'o 30 bolnavi tratați după acest metod nu s'au arătat nici una din urmările rele, obicînuite la tractarea cu Kochinul brut. Vom vedea ce rezultate va da continuarea experiențelor cu tuberculocidinul.

Calătorii, descoperiri, invenții.

— **Edison**, vestitul fisician american, a făcut, după comunicările colonelului Gourand, reprezentantul seu în Londra, o nouă descoperire de mare importanță, care mai ales în exploatarea minelor va produce o mare revoluție. Edison a construit adevăc un aparat electric cu ajutorul căruia va fi cu puțință nu numai a hotări dacă un teritoriu oare-care cuprinde sau nu metale prețioase, ci și a le scoate la lumină cu înlesnire. Compunerea și felul aparatului este încă un secret al inventurului. — **Ecrasitul** este numele unei noue materii explosive inventate de doi ingineri austriaci. El poate fi folosit și pentru împușcat cu pușca, și pentru împușcat cu tunul și pentru alte feluri de exploziuni. Efectul este așa de puternic, că un obus umplut cu această materie poate doborî o linie de 500 oameni. Până acum secretul compoziției e păstrat cu mare îngrijire la ministerul de războiu austriac.

De toate și de pretutindeni.

— **Studentii români din Berlin la regele Carol.** Cu ocaziunea petrecerii la Berlin regele Carol a primit și o delegație a studenților români din Berlin. La alocuțiunea din partea studenților M. S. a răspuns exprimându-și speranța, că ei, profitând de cunoștințele ce le câștigă la Berlin, întorcându-se în țeară vor deveni patrioți folositori țerii lor. — **Expoziție industrială română.** „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ a hotărât să aranjeze în anul viitor, cu ocaziunea sărbătorii aniversării unui pătrar de secol dela existența sa, o expoziție industrială a meseriașilor români. Pentru înscrierea celor-ce ar voi a expune s'a ales o comisie de 7, având de president pre dl. George Trifan și secretar pre dl. Toma Simtion, care vor da toate informațiunile trebuincioase. — **O producțiune declamatorică-musicală** împreună cu joc arangează despărțământul Cluj al reuniunii învățătorilor români gr.-or. din districtul Cluj—Turda, la 3/15 Noemvrie a. c. în Sebeșul-mare. Venitul în favorul fondului și al bibliotecii reuniunii.

Cronica săptămânii.

— Prin presa opozițională budapestană s'a răspândit scirea, că guvernul ar ave de gând se disoalve dieta prin Februarie sau Martie și se excrie alegerile nouă. Foile oficioase desmint aceste sciri spunând, că guvernul nu a luat încă nici o hotărâre în direcțiunea aceasta și că periodul actual legislativ de 5 ani își va continua activitatea până la terminul legal, dacă din partea opoziției nu se vor mai pune la ordine cestiuni de drept public și alte cestiuni de înaltă politică. — La alegerea de deputat în cercul Becicherecului-mic, candidatul partidului „național“ a rămas în mare minoritate, și s'a ales candidatul partidului liberal. — În Viena s'au întrunit **delegațiunile** celor două parlamente austro-ungare. La primirea delegațiunii ungare întâmplată la 11 Noemvrie, Maiestatea Sa monarchul a accentuat în răspunsul seu, că relațiunile cu toate puterile sunt cu desăvârșire amicale și că vede în deplina consonanță cu aliații în ce privește susținerea păcii europene cea mai sigură garanție a fericirii și a prosperării popoarelor. Constată mai departe, că pericolele situațiunii europene încă nu sunt delăturate și înarmările generale nu se pot oprî în loc, dar' că trebuința de pace se manifestă în mod atât de unanim și general, încât speranța de a ajunge acel scop nu e exclusă. Cât pentru compunerea budgetului spune, că guvernele a luat cu privire la budget cea mai conștientoasă considerare la situația financiară a monarchiei și la armată s'au mărginit numai la trebuințele cele mai urgente. În prima ședință a delegațiunii austriace s'a ales president principele Schönburg, ear' în cea ungară Francisc Cziráky. Membrul delegației ungare Acațiu Beöthy a interpelat pre ministrul de externe pentru-ce la postul vacant de șef de secțiune din ministerul de externe nu se numesce un maghiar în conformitatea, cu transacția din 1867? Din răspunsul dat de ministrul Kállay în numele ministrului Kálnoky, rezultă că a fost intenția, ca în adevăr șef de secție în ministeriul comun de externe să fie numit un maghiar. — În comisiunea bugetară a camerei austriace s'a excat o discuție asupra situațiunii comerciale. Unii vorbitori consideră reaua situațiune a comerțului austriac ca o urmare a nesigurăței asupra tractatelor de comerț; alții își exprimă speranța, că Ungaria nu va face dificultăți, când va fi vorba de a trata cu România, și insistând asupra scumpirii cărnurilor au constatat, că

în contra acestei scumpiri alt remediu nu este, decât deschiderea graniței înspre România. Ministrul de comerț a indegetat în răspunsul seu, că negociațiunile din München în privința tractatelor de comerț cu Italia și Germania din cauza însemnătății prea mari a intereselor nu admit graba, ear' cât privește România, acest stat pare că vrea se facă câtva timp experiență cu tariful autonom. — În România e de mai multă vreme vorba de o schimbare în minister, astfel ca se între în cabinet dl. Lahovary dintre tinerii conservatori, se ese din cabinet dl. Ilariu Isvoranu, ministrul domeniilor, și la ministerul de justiție și de externe să se numească alte persoane. Dl. Lahovary, declarând că nu va intra în cabinet, ear' pe de altă parte fiindcă, luându-se unele portofolii din mâinile actualilor titulari, care aparțin grupului liberal-vernescian, prin aceasta s'ar produce o înstrăinare a acestui grup, e probabil că cu ocaziunea întrunirii camerelor va prorupe o formală crasă ministerială. — În Roma s'a deschis în zilele aceste **Conferențele interparlamentare pentru arbitragiu și pace.** Deschiderea solemnă a ședințelor s'a făcut în Capitol prin presidentul camerei italiene, dl. Biancheri. România e reprezentată la aceste conferențe prin 20 senatori și deputați. Între discursurile ținute a fost și al dlui V. A. Urechie, care a fost mult aplaudat. Spaniolul Marcaartu a făcut propunerea, ca conferența să-și exprime dorința, ca la congresele viitoare diplomația să admită în interesul păcii și al dreptății și reprezentanți de ai staturilor mici. Ear' delegatul Odescalchi sprijinind această propunere a dis, că statele cele mici represintă în orientul îndepărtat lupta culturii în contra barbariei, și că prin urmare ar trebui sprijinite; că Români au rămas credincioși mandatului lui Trajan, de a se întreprinde pentru conservarea neștirbită a diferitelor ținuturi, că împreună cu celelalte state mici ale Europei au contribuit la progresul Europei, și că prin urmare este nu numai datorință morală a le sprijini, ci e și interesul general human a face aceasta. — **Crisa în Brasilia** a ajuns în un nou stadiu prin punerea în contra actualului president al republicei da Fonseca, a unui contra candidat în persoana lui Saldanha da Gama. Fiind acesta mai înainte aderent al împăratului de tronat, se crede că el și partida lui ar ave de gând să pregătească lucrurile pentru reintroducerea monarchiei. Presidentul da Fonseca a disolvat congresul și probabil prin Ianuarie se vor face alegerile nouă. În manifestul seu el promite că va apăra libertatea alegerilor și va împlini toate obligamentele legale și cele care privesc plățile ca astfel să se ridice creditul Braziliei în afară. Fiindcă după scirile de până acum armata și flota stau pe partea lui da Fonseca, este de prevăzut că el va domina situația și de aci încolo.

Sciri personale.

— Dl. Traian Pop, condamnat în vara trecută în procesul de presă al „Gazetei Transilvaniei“ de către curtea cu jurați din Cluj la închisoare pe un an de zile, cu ziua de ași își termină osânda din prinsoarea de stat din Seghedin, și se întoarce earăși între ai sei.

Corespondența foi.

— D. M., Arad: Deslegarea a sosit prea târziu. Povesti populare bune publicăm. Din doinele trimise se vor publica unele. — G. B., Bărânyos; Ghicitura trimisă nu o putem folosi. — M. D., Abrud: În un număr viitor. — V. M., Ecica: Întârziat. Ghicitura trimisă în unul din Nrii viitori.